СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 51. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 4. марта, 1927. VOL. XXXV. No. 51. Jersey City, N. J., Friday, March 4. 1927. THREE CENTS

СЕНАТ УХВАЛЮЄ РЕОРҐАНІЗАЦІЮ ПРОГИБІЦІЙНОЇ СЛУЖБИ

ОДИН СЕНАТОР ПІДЧАС ДЕБАТИ ПІДНОСИТЬ СЕНЗАЦІЙНІ ЗАКИДИ.

ВАШИНГТОН, 2. марта. — На заклик сенаторів, прихильних адміністрації, сенат замкнув сейчас дискусії над другими справами, які нераз прибирали розміри справдішних обструкцій, та по короткій, але горячій дискусії ухвалив поданий міністерством скарбу проєкт закона про реорганізацію прогибіційного уряду. За проєктом голосували 71, проти всего 6 сенаторів.

Проєкт сього закона реорганізує цілу службу для виконування прогибіції після припоручень, пороблених Андрусом, начальником прогибіційного уряду.

Побіду проєкту в сенаті прихильники прогибіції привитали як свою велику побіду.

Межи противниками проєкту було 5 демократів та один републиканець, а саме сенатор Водсворт, котрий підчас дебати над проєктом виступив зі сензаційними закидами проти прогибіційних урядників. Назвав він їх провокаторами, які підводять людий до ломання законів, а відак їх арештують та ставлять перед суд.

УРЯД ВИПРАВДУЄ ВИСИЛКУ ВІЙСК ДО КИТАЮ.

ВИМОВЛЯЄТЬСЯ ПОТРЕБОЮ ОХОРОНИ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ.

ВАШИНГТОН, 2. марта. — Джосеф Ґру, заступник секретаря стейту, вислав до комітету палати послів для заграничних справ листа з виясненням причин, які спонукали американський уряд вислати війска до Китаю.

Уряд заявляє, що американські війска висаджено в Китаю на те, щоби охороняти інтереси американських горожан, їх життя й маєток. Ніякої другої ціли, мовляв, сей крок не має. Уряд заперечує, немовби сей крок шкодив американській торговлі в Китаю, як підносили деякі посли в конґресі.

КУЛИДЖ ПІДПИСАВ ЗАКОН, ПРОТИ КОТРОГО САМ ВИСТУПАВ.

НЕ ВЕТУЄ ЗАКОНА ПРО БУДОВУ НОВИХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНГТОН, 2. марта. — Президент Кулидж заветував нині ухвалу конґресу, яка визначує гроші на будову трох нових воєнних кораблів для американської фльоти.

Поступок президента викликав немале здивоване, бо президент Кулидж увесь час противився ухваленню сього закона, заявляючися лишень за ухвалою за такою будовою, але не самим будованнєм. Пояснюють сю зміну становища зміненою ситуацією від часу відкинення Францією американської пропозиції про розоружну конференцію.

КУЛИДЖ ВИПРОВАДЖУЄТЬСЯ З БІЛОГО ДОМУ.

ВАШИНГТОН, 2. марта. — Президент Кулидж випровадився нині з Білого Дому до палати Дю Понта.

Білий Дім мають направляти, давати йому новий дах, тощо. В минувшині подібний случай трафився лишень раз, за президентури Рузвелта.

ВЕЛИКІ БУРІ НА МОРЮ.

НЮ ЙОРК, 2. марта. — Наслідком страшної бурі, що бушувала нині вечером вздовж цілого американського берега Атлянтійського океану, случилося на морю богато нещасних випадків. Буря загнала на беріг два кораблі, але відтак один вдалося стягнути назад на воду. Корабель Сити оф Ст. Луис, їдучий зі Савтгемптону до сього порту, буря обезвладнила й він жде тепер на повним морю допомоги; він має 75 пасажирів на своїй палубі. Буря теж завалила один маяк (морську ліхтарню).

СМЕРТЬ ДІТИЙ В ОГНИ.

НЮ ЙОРК, 2. марта. — Підчас пожару одного двофамілійного дому в Бруклині згоріло двоє дітий, 8-літний Едмунд Міхаловський та його 3-літний брак Карло, котрих мати, виходячи раненько на закупки, лишила дома самих.

Пожар вигнав був 150 родин з сусідних домів.

ЛЕҐІСЛЯТУРА ОБЖАЛОВУЄ СУДДЮ.

ІНДІЯНАПОЛІС, Індіяна, 2. марта. — Палата послів стейтової леґіслятури постановила обжалувати за зловжитки в урядованню стейтового суддю Кларенса Дерта. Судде надуживав своєї власти, щоби переслідувати одного редактора, свого політичного противника. За обжалованнєм заявилося 93 членів палати послів, проти всего 1.

ПРИПАДОК ВІДКРИВАЄ ФАБРИКУ ГРОШИЙ.

НЮ ЙОРК, 2. марта. — Двох полісменів, шукаючи за машиною до варення горівки в одному домі в Ню Порті, на Стетен Айленді, попали зовсім припадково на фабрику фальшивних монети. Поліція забрала цілу фабрику, але не могла арештувати нікого, бо властителька дому сказала, що вона нічого не знала про те, що робив її пожилець, а сей знова пропав без сліду, як лиш побачив, що поліція заходила до дому.

САМІ СЕБЕ КРИТИКУЮТЬ.

ЛОНДОН, 1. марта. — В палаті лордів відбулася цікава дискусія що до цего, чи та палата дійсно потрібна. Причиною до цего були атаки палати послів, яка називає палату лордів музеєм старинностей і старечої немочи. З дебати між лордами виказалося, що вона дійсно не виконує свого завдання. На 700 пірів ледви яких 50 являється на засідання і ті ще кривим оком глядять на те, коли ті засідання тревають довше як до семої вечером.

ЩЕ ОДНО МІСЦЕ ІЗ ЗОЛОТОМ.

Італійське піємонтське містечко Джавене в альпейській долині має всі дані на Ельдорадо. В його сусідстві мали відкрити золото. Серед населення давно ходили чутки про золотодайну землю. Навіть середновічні документи потверджували ці здогади. 50 літ тому французьке товариство дістало концесію на розкопки, але швидко кинуло цю працю. Згодом за неї взявся місцевий парох, до спілки з шахтярем і вони склали синдикат з 450 власників, що мають 200 гектарів землі. Взяли собі до помочи відомого геольоґа проф. Феліче і почали шукати. Найдено три шари із золотом, сріблом і ніклем; з трох кубічних метрів добули 18 грамів золота. Такий процент оплачує вкладений капітал і працю. Скрізь їдуть рухливі розшуки за новими джерелами майна.

МИСТЕЦТВО ЛЕДЯНОЇ ДОБИ.

У печерах французького міста Монтеспан, досліджених кілька літ тому французьким ученим Кастере, найдено тепер незвичайно цікаві зразки первісної культури: образ ловів з ледяної доби, перший зразок такого мистецтва. Сцена змальована пальцями: дикі коні скачуть через пліт. На землі печери є сліди людських ніг, дорослих і дітей. Граф Буґуен, професор у Тулюзі, один з найбільших знавців ледяного мистецтва, вибирається по Европі з відчитами про це відкриття.

НАСЛІДНИК БЛ. П. ЕПИСКОПА БОЦЯНА.

Довідуємося, що наслідником бл. п. епископа Боцяна в гідности суфраґана львівської митрополії має бути назначений о. Ігумен Климент Шептицький. — („Рада").

„ДОБРИЙ" БОГАЧ.

В Анґлії вмер богатий Американець, що записав свойому псові 500 тисяч долярів.

Про сотні тисяч людей, що живуть у великій нужді, богач не знав.

96 ЛЮДЕЙ ЗАМЕРЗЛО.

В самарській губернії два особові потяги стали серед поля з причини снігів, причім від великого морозу згинуло 96 подорожних.

„АМНЕСТІЯ".

Польський уряд „обдарував" вязнів амнестією. Дня 20. січня ц. р. проголошено декретом президента закон: „Присуджені на тюрму можуть бути звільнені перед реченцем призначеної їм кари, якщо відсиділи вже дві третини (але не менше як пів року), призначеної їм кари і якщо весь той час добре поводилися (!). Засуджені на віки можуть бути звільнені, якщо відсиділи вже більш 15 літ. Це торкається і тих, яким акт ласки президента замінив кару смерти на вічну тюрму. Звільнення перед реченцем кари дає і відбирає міністер справедливости. Постанов його не можна заскаржити. Закон входить в життя від 1. лютого ц. р."

Ось як хитро і штудерно написаний закон. Якщо це перекласти на звичайну мову, то значить: треба часть кримінальних і тих політичних, що припадково опинилися в тюрмі, звільнити, бо нема місця для нових політичних вязнів.

Заголовок цього закона повинен би бути не „Амнестія", але „Поступіться, кримінальні, дайте місце політичним". Зрештою міністер не називає цього амнестією, а законом „про звільнення раніш речення".

В законі не сказано, що він торкається політичних і не сказано, що справа припиняється через звільнення. З цього слідує, що як тебе з браку місця викинуть з тюрми, то держи вухо гостро на вільности. Як не подобаєшся твій ніс поліцянтові, то знова заберуть в тюрму і будеш відсиджувати те, що подарували. Бо закон виразно каже, що міністер дає і відбирає цю „ласку" і протестувати проти цього не можна.

Щоби бути „звільненим", треба одержати від тюремної влади і прокуратури посвідку про „добре поведення".

ХРЕСТ НА МІСЯЦІ.

Мешканці Варшави подивляли недавно рідке явище: на тліючого місяця виразний знак хреста. Суєвірні люде дошукуються в цьому явищі таємних віщувань і кажуть, що це знак, що скоро буде війна. Директор астрономічної обсерваторії в Варшаві пояснює, що це явище відоме, а саме є переломленням місячного проміння в кришталевих хмарах. Старі люде памятають такий хрест з 1862 року.

ДОЛЯ АТЛЕТА.

Називався він не дуже поетично — Розквас, але управа цирку додала до цього прізвища титул „феноменальний атлет". Їздив по поморських містах. Сензаційним пунктом його програми було „авто з 6 особами на грудях Геракля". Показував він цю штуку нераз, аж приїхав до містечка Картузи. Публика виповнила цирк; прийшла „продукція" з автом. Виїхало воно на атлета і... перехилилось на бік; в одну мить стрижень Геракля зломався і він згинув на місці. Поганої чувало себе тих 6 осіб, що пробувало в авті його силу.

ЙОРДАН У ХОЛМІ.

На свято Йордан мало місто Холм не мало чудасію. Коли хто глядів на обряд свячення води, то мусів пригадати собі колишні часи. Ось по переду святочного походу улицями Холму поступає військова оркестра, дальше почетна рота 7 п. п. з розвиненим полковим прапором, за ними священики з дяками і решта православних християн в числі до 5,000. Через цілу дорогу оркестра грала релігійні пісні і номусь ані разу не заграла: „Боже цось Польске"... А коли усвідомити собі, що цього року святковано в Холмі Йордан по старому стилю, тоді, як в Люблині і Варшаві святковано по новому, то цей факт дійсно впадає в очи. Цікаво, яку ціль має холмська „владза" в таким своїм „льояльним" поступованні?! Чи може від церковних церемоній має розпочатися „шлях угоди"? — („Наше Життя")

ЗАМАХ ЧЕСЬКОГО УРЯДУ НА ПІДКАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

Недавно признали Чехи Словакам широку теріторіяльну автономію з осібним соймом в Братиславі і хочуть до Словаччини влучити Закарпатську Україну як провінцію. З того приводу підкарпатські Українці, що мешкають в Америці, підняли алярм і плянують добитися в американського уряду, щоб той не дозволив на такий крок. Як відомо, Чехи, а головно Америка, в договорах з Аліянтами приняли на себе зобовязання признати Підкарпатській Україні повну теріторіяльну автономію за те, що підкарпатські Українці добровільно прилучилися до Чехо-Словаччини. Та чеський уряд не то, що їм такої самоуправи не дав, але ще й старається тепер влучити їх до Словаччини як без жадного права і значіння провінцію.

ТАКОЖ СПОСІБ.

Луцька „Українська Громада" пише:

Один селянин з села Б. не міг сам виписати собі ґазети і ніяк не міг зібрати кількох товаришів, щоб виписати до спілки. А до нього часто збиралися так собі, побалакати, в карти пограти. Він надумався і купив карти. Від кожної гри побирав 30 гр. і в короткому часі зібрав 11 зол. та виписав ґазету. Це подобалося всім і тепер вони кажуть йому, щоб ще й другу ґазету виписав. Дібрав собі способу, але чи не краще було би без карт зложити гроші на ґазету? Це-ж свідчить тільки про темноту людей. Так же само — на горівку завсіди найдеться з три золотих, а на громадську справу — то й за гріш тяжко. Через те то в нас і така біда.

ВОВКИ ВИЙШЛИ З ЛІСІВ.

В околицях Турки появилися стада вовків. Недавно напало одно стадо на двох поліцаїв і мало їх не загризло. Тільки вчас отворений фронт і крісовий вогонь поліцаїв спасли їх від вовчого самосуду.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖОВНІРИ МАШИРУЮТЬ ВУЛИЦЯМИ ШАНГАЮ

ШАНГАЙ СТАЄ ВЛАСТИВИМ КИТАЙСЬКИМ ЦЕНТРОМ, ПЕКІНҐ ЗАВМИРАЄ.

ШАНГАЙ, 2. марта. — По англійській маринарці перемаширували ще й Японці вулицями Шангаю, щоби виказати свою військову силу, а в суботу будуть маширувати американські моряки, які покищо живуть на кораблях.

В пристани находиться около 1.200 американських жовнірів, яких не пускають до міста, хиба за вимковим дозволом. А що там затісно жити, хочуть їх перевести на сушу і умістити на чужинецькій теріторії. З другого боку побоюються, що жовніри на суші стратять на дисципліні, що розволочаться по нічних льокалях та будуть запиватися. Бо тут не обовязує закон Волстеда і американська патруля мусить дуже часто забирати американських жовнірів з нічних льокалів. До того до Шангаю має прибути незабаром ґенерал Батлер, той самий, що заводив прогибіцію в Филаделфії, а з ним жартів не буде, коли він схоче пильнувати прогибіції так, як пильнував її в Филаделфії.

На загал думають, що чужинецька армія остане тут довгий час, бо неспокій буде тревати довго. Ґенерали не погодяться так скоро, а центральний уряд в Пекінґу завмер так як і завмерла колишня столиця, яка була тисячі літ принадою для мандаринів і чужинців. Тепер ніхто навіть не загляне до Пекінґу. В королівських палатах мешкають евнухи, а вся давна краса пропала. Навіть славна королівська святиня опущена. Пекінґ дізнає судьби Ленінґраду.

ПРИЙШЛО ЩАСТЄ, АЛЕ ЗАПІЗНО.

Стефан Санду, найбільший румунський бандит відходив до вязниці, щоби розпочати кару, яка виносить 20 літ тюрми, коли його повідомлено, що помер його далекий кревний, який залишив для него цілий маєток в квоті 1,500.000 леїв, які виносять в американській валюті $7.500. Як на румунські відносини це значний маєток, але що з того, коли Санду не буде міг тим маєтком розпоряджуватися, як довго буде в тюрмі. Всі гроші зложать до банку, а Санду може тільки тим потішатися, що коли вийде з тюрми дістане капітал і високі проценти.

НІМЦІ БУДУЮТЬ НОВІ ПАСАЖИРСЬКІ КОРАБЛІ.

БЕРЛІН, 2. марта. — Німці в скорому часі надолужують ті втрати, які понесла їх торговельна фльота підчас війни. Північно-Німецький Ллойд докінчує будову трох люксусових кораблів, які будуть курсувати між Америкою і Европою вже в найблизших місяцях, а рівнож Гамбурсько-Американська лінія пускає на воду новий корабель Капарона, який має 27.000 тон поемности і буде курсувати між Полудневою Америкою а Европою.

КАЖУТЬ, ЩО ВИБУХНЕ НОВА РЕВОЛЮЦІЯ В АЛЬБАНІЇ.

ВІДЕНЬ, 2. марта. — Ходять тут слухи ,що теперішний альбанський президент Агмед Бей Цоґу приготовляє на весні нову революцію в Альбанії. Не буде це революція тої міри, як її подибуємо в других краях, бо вести її буде всего кілька сот „революціонерів", замовлених президентом на те, щоби Італія могла вмішатися в альбанські справи і заняти її. Революція та має бути отже тільки претекстом для оружної окупації Альбанії через Італію.

Всі ті вісти треба одначе брати з резервою, бо їх пускає нарочно сам югославянський уряд, який побоюється такої інтервенції і пускає того рода слухи, щоби в той спосіб демаскувати Італію.

СПРАВА НІКАРАҐВИ В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН, 2. марта. — В анґлійській палаті послів інтерпельовано Чемберлейна і уряд в справі висилки анґлійського воєнного корабля Коломбо до Нікараґви. Чемберлейн заявив, що це сталося тільки в ціли охорони анґлійських горожан в Нікараґві. А до того анґлійські жовніри з корабля не виходять. На те відповіли посли, що це не вистарчаюча відповідь, бо в Мексику підчас переворотів були дійсно наражені анґлійські інтереси, бо там вбито анґлійських горожан, але уряд чогось не спішився вислати до Мексика свої кораблі.

ПЕЧЕРА З ДІЯМАНТАМИ.

ЙОГАННЕСБУРҐ, Пол. Африка, 2. марта. — Нововідчинена фарма Ґросфонтайн, на якої відкриттє ждали десятки тисяч людей, показалася дійсно богатою в діяманти. В одній тільки печері знайшли діямантів на $250,000 вартости.

ПАПА ЗАІНТЕРЕСУВАВСЯ АЕРОПЛЯНАМИ.

РИМ, 2. марта. — Успішний лет Франческа де Пінедо з Італії до Буенос Айрес заінтересував папу так далеко, що він відбув конференцію з ріжними летунами, між иншими і з ґенералом Нобіле, який відбув подорож до Північного бігуна. Папа роздумує над тим, чи не використати аероплянү для вжитку церкви, щоби спроваджувати до Риму або відвозити епископів і місіонарів з далеких країв. Аероплян віддавали би велику прислугу при виборі папи, коли то мають зїхатися кардинали зі всіх кінців світа до Риму на протязі 15 днів. І сам папа міг би на аероплані виїхати в други краї і опустити Ватикан, якого він тепер не опускає тому, щоби не ступити на італійську землю. Це може він вимінути, коли виїде з Риму на аероплані.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДИПЛЬОМАТИЧНА ГРА

До найбільш складних міжнародних справ належить без сумніву справа світового розорушення. Добрий початок дала в тій справі вашинґтонська конференція в справі розоруження на мори, яка знайшла формулу що до обмеження дреднотів і їм подібних найбільших воєнних кораблів. Ліґа Націй хоче тепер довести до загального розоруження на мори і на суши. Чи і оскільки вдасться це Лідзі перевести, це инша справа. Америка одначе не вірить в успіхи Ліґи, а надто не заінтересована в загальним розоруженню на мори і суши. Її ходить головно о розоруження на мори. По тій причині през. Кулідж повів акцію за скликанням розоружної конференції на мори і до цеї акції запросив Велику Британію, Японію, Францію й Італію. Франція й Італія відмовилися, а Англія і Японія погодилися. Тому готова тепер відбутися конференція трох держав: Америки, Англії і Японії.

Та й з тої евентуальної конференції не можна надіятися поважних результатів. Бо це все, це більш дипльоматичний манєвр. Мовлять, в принціпі всі вони за розоруженням, але в практиці справа представляється инакше. Бо й як їх погодити. Англія має 40 кружляків, а буде нових 14, разом буде мати в короткому часі 54 кружляки, поємности 332,000 тон. Америка має 10 кружляків, а Японія 19. Америка хоче розоруження головно що до кружляків, бо їх має мало, а Англія хоче їх задержати, бо каже, що вони їй потрібні для охорони широко розкинених кольоній. Англія знова домагається розоруження що до підводних лодок, бо вона має їх найменше зі всіх трох держав. Вона боїться що до субмарин головно Франції, а Франція знова не бере участи в тих нарадах. Сама Франція має більше субмарин, як їх має Англія і Америка разом, а знова Японія має їх ще більше від Франції. Кожда з тих держав рада би розоружуватися що до цего, чого вона не має. От в тім і сук справи. Через те й з тої конференції нічого не вийде. Це знає добре сама Англія, яка згодилася формально на розоружну конференцію після пяну през. Кулиджа головно тому, щоби дістати американську допомогу в її клопотах в Китаю. Англія вислала навіть один кружляк до Нікараґви та станула й в тій справі по стороні Америки. Зате знова Америка вислала своїх пять нових кружляків до Шанґаю, де рішається доля британських впливів в Китаю.

Оттак одні других попирають. В той спосіб одначе справи розоруження не вирішать. Вони самі навіть не вірять в успіх такої конференції. А коли таки зійдуться на наради, то це буде тільки дальша хитра гра дипльоматів, яка квестії розоруження цілком певно не вирішить.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА В ПОЛЬСЬКІМ СОЙМІ

Пос. П. Васильчук виголосив в польськім соймі в часі буджетової дискусії в імени Українського Соймового Клюбу велику промову. Спинившися довше над характеристикою теперішньої національної політики уряду „санації", пос. Васильчук наводить богато фактів з ділянок господарської, шкільної, церковної та самоврядування, які наглядно доказують, що після маєвого перевороту політична система в Польщі цілком не змінилася.

„Так само — говорив дослівно пос. Васильчук — як не змінився буджет, як не змінилася його засаднича структура політична, суспільна і господарська, так само і політична лінія не змінилася, ані еволюція понять не пішла в прихильному для нас напрямі, ані підпала ніякій зміні урядова політика до нас. Тому то при кінці комісійних дискусій поробив я підсумки політики до Українців і зясував стан сучасного українства. Те саме наміряю в кількох словах зробити і тепер".

„Якби ви, панове, не укладали ваших відносин до теперішньої української парляментарної репрезентації, то фактом остане те, що представляємо дуже значну частину українського народу, що замешкує велику частину полудневo-східньої Европи. В Польщі на цілу територію держави, яка унаглядюється цифрою 388.279 кільометрів квадратових, українська етнографічна територія займає 143.08 квадр. кільометрів, що дає 37 відс. цілої території польської держави. (Голос: Певно рахуєте від Варшави!) Ні, пане, від Сяну через Холмщину на Пінськ і Поділля. (Пос. Бітнер: Чому не враховуєте сандомирської та келецької землі?) Оставляю це вам на фільварок. Прошу панів мені не перешкаджати, бо маю тільки 40 мінут часу, а мені важко уняти в такому короткому часі такі важні справи".

„Українська проблема в Польщі та уложення урядом відносин до нас і до наших постулятів є лише частинкою великої української проблєми на Сході Европи. Твердив я вже нераз і тепер тверджу, що належне розвязання тієї проблєми є питанням мира або війни в Европі. Нераз я твердив, що панове в своїй більшости, ні уряд, чи то правий, чи уряд нинішньої демократії ніколи не брали поважно тієї справи і що більше, не завдавали собі труду, щоби над тим подумати. Нераз в розмовах і дискусіях підходили до українського питання в Польщі, як до чогось дрібного, маловажного, що можна полагодити якимсь дрібним охлапом, народньою школою, може і посадою (Голос: обіжником), а навіть пани Барнель і Складковський повірили, що його можна полагодити обіжником про вивішення прапору. Є це смішне і булоби цілком смішним, якби не було болючим. Чому українська проблема є в Польщі лише частиною української проблєми в Східній Европі?"

„В Польщі живе велика частина українського народу — натомість там, за рижською лінією, тамта частина творить українську державу **номінально суверенну, хоч і залежну від Москви** і це без ніяких обиняків стверджую тут, як **українській незалежник**. Не є моїм завданням кадити тамтим, ані зокрема ганити тих наших „господарів" лише тому, що тамті є Москалями, а ті Поляками. Натомість моїм завданням є сказати, що українську проблему треба, на мою думку, полагодити мирною дорогою. Є це прямування, що в мому розумінню повинно стати завданням кожного чесного політичного діяча, кожного правдивого демократа. Тепер не бачу признак, щоби польська політика, яка тут може причинитися до такого або иншого полагодження справи, йшла в тому мирному напрямі. Навпаки, польська політика супроти Українців на Західній Україні йде виразно до збільшення загострених відносин між Поляками та Українцями і грозить небезпекою в будуччині. Будучи тому завсіди і на кожному місці противними, попереджуємо: українська проблема в Польщі — це „мементо" для вас (пос. Бітнер: Від триста літ є те саме, все ведете деструктивну роботу, ніколи творчої!) Зараз. Сучасне українське громадянство має зовсім ясний постулят, недвозначне гасло: **соборність всіх етнографічно українських земель і державна незалежність**. Українська Незалежна Соборна Република, якою правив би **селянин і робітник** — це є гасло працюючих українських мас (пос. Бітнер: це суперечить зложеній вами присязі!)."

„Уряд і панове, як представники сусідського народу, мусите врешті раз вибрати: визнаєте наші національні аспірації, чи ні? І в тій площині треба зробити перший крок до розвязання української проблєми (пос. Бітнер: Ні, тих аспірацій не визнаємо!). Так, як нині справа стоїть, то творить вона небезпеку війни, бо по тамтій стороні рижської лінії є більше українства, **є республика українська уряд український, хоч і кермований виключно комуністами, в більшости навіть чужими, не українськими** (Бітнер: Фікція!) А чи незалежність Польщі перед війною не була фікцією? (Бітнер: Не про те йде!) Не про те йде? А чи в політиці все робиться багнетами? Прошу панів, на комісії і тут тверджу, що штукою політики є оцінювати в час саме того роду „фікції". Те, що є в уяві, в серцях міліонів людей, не може бути фікцією. А що та незалежницька ідея, те зовсім виразне змагання до зєдинення в одну цілість усього українського народу є, про те свідчать хіба найкраще масові, горендальні, навіть на царські часи невидані політичні процеси, беручи на увагу от хочби Волинь, а поминаючи вже Сх. Галичину та Холмщину".

„Прошу панів, підхід до розвязання української проблєми в Польщі мусить бути передовсім чесний, мусить бути глибокий з перспективою на далеку будуччину, а що будуччина принесе без сумніву побіду української незалежницької та соборницької ідеї, то щодо того, між Українцями нема ніякого сумніву. Що більше, розумніщі політики, далеко на захід від Варшави, починають ту ідею вже розуміти, а навіть Москва, що до 1922 р. поборювала українство, я навіть мусіла зрозуміти, що тою дорогою далі йти не можна. А тимчасом, прошу панів, справа представляється так, що коли там уже нема боротьби за школу, за імя народу — там можна себе звати Українцем а тут ні. Тут в пашпорті є я „русином", виклятим „русином". Я не хочу ним бути. Я маю погорду для того пашпорту, що дає мені той вовчий білет людини невідомого призвища. Зрозумійте, куди дійшла польська політика! Тут — кажу — нема ні народньої школи, ні середньої, ні вищої, ні землі, ні імени, отже не дивуйтеся, що не зважаючи на страшні тортури, на переповнення тюрем, в яких повно українського населення, ідея національної волі вросласъ в душу українського народу і він складає для неї свої жертви".

ГЕНЕРАЛ ЧАНГ-ТСО-ЛІН.

Про походження Чанг-Тсо-Ліна ми знаємо майже нічого. Одні кажуть, що був ватажком опришків, що ледви вміє підписатися. Инші знову кажуть, що походить з родини високого цісарського урядовця. Та якби воно буде, як хоче — Чанг-Тсо-Лін є паном Мукдену і представником північного Китаю. Пер Бенов пише про нього у „Журнал-і де Пекін": Кождий подивляє його енергію, сміливість, дипльоматичний хист і військові здібності. З Манджурії зробив провінцію, в якій платиться податки, де урядовці і вояки дістають правильну платню. Богацтво краю позволяє маршалові на великі воєнні видатки. На протязі трьох літ поставив арсенал коштами 120 міліонів долярів. Його власний маєток є дуже великий, оцінюють його на 30 міліонів долярів. Сила його знатна: є то терор при помочі виконування скорої і безпардонної справедливости.

Тому має причини боятися за своє життя. Годину перед приїздом до Мукдену вояки обсаджують вулиці, якими має переїздити, і сусідуючі улиці. Заборонено стояти у вікні і в дверях. Вистріл повчає кождого слухати тих приказів. Усе є приготовлене, все пусте. Чотири величезні автомобілі, покриті залізними панцирами, їдуть із скорістю 100 миль. На хідниках, право- і лівобіч вояки озброєні до голови. З автомобілів визирають машинові кріси. В котрім із них сидить Чанг-Тсо-Лін? Ніхто не знає. Все таки це не зовсім охороняє маршала. На нього готовлять атентати бомбами. Найбільше загрожують йому військові повстання. Революція під проводом Ко-Сон-Лінга мало що не сталася загибелю Чанг-Тсо-Ліна. В палаті мав повно похлібників — а в хвилі рішаючого бою сидів сам, захмарений. Один Француз, що брав участь у цьому бою, сказав йому врадувано: „Побідите, пане генерал!" Чанг-Тсо-Лін похнюпив голову і сумно прошептав: „Одно небо знає, хто побідить". А небо показалося в формі монгольської кавалерії з Тітікару. Большевицькі власти заборонили їй переїзд. Кіннота мусіла зробити в поході великий лук. Прийшла все таки на час і на другий день Ко-Сон-Лінг був на втечі. Здогонили його за два дні в селянській хаті з його жінкою і застрілили. Їх тіла виставлено прилюдно в Мукдені для постраху.

Дорадником Чанг-Тсо-Ліна є англійський офіцир, учасник світової війни, інвалід із одною лише рукою.

ХТО КРАЩИЙ?

Учора на степ я ходив —
Пастух там свиней своїх бив.
За них я тоді заступився
І ледви сам з пастухом не по-
[бився.
— Матвію! Нащо беш свиней?...
Та ж свині ліпші за людей.
Щоби одна одну забити —
Свиня того не може зробити.
Відколи свиня народилась,
Ніколи вона, як свиня, не на-
[пилась.
Кабан хабарів не брав
І грошей громадських не крав.
Погляньте-ж, як люди живуть:
Направо й наліво крадуть,
За гроші других убивають —
А свині гріха того не мають.
Свиня неписьменна, дурна,
Бо в школі не вчилась вона;
І партій не зна ніяких —
Свиней всіх прийма за своїх.
А люди до чого дійшли?...
На партії всіх розтягли,
Брат брата готовий убить —
Свиня-ж це не може зробить...
Матвію! Не бий так свиней,
Бо свині — ліпші за людей...

В. Гул.

Г. Андерсен.

ОСТАННЯ ПЕРЛА

(З данського)

Діялося це в богатім, щасливім домі. Всі раділи й тішилися: господарі і служба і приятелі, бо того дня народився спадкоємець маєтку, син. Стан здоровля матері і дитини був як найліпший.

У затишній спальні заслонено на-пів горічу лямпу. Вікна заслонені щільно тяжкими занавісами з дорогого шовку. На долівці розстелений був килим, пухкий і мягкий наче мох. Ціле окруження так і просило передрімати, виспатися і відпочати. Такої думки була теж жінка, що сиділа при поліжниці. Вона спала, а могла собі позволити на те, бо в кімнаті царила свята тишина. Опікунчий дух дому стояв у головах постелі. Над дитинкою, при неньчиній груди розтягалася наче сітка з яскравих, осліплюючих зір. Кожда зоря була перлиною щастя. Всі добрі русалки життя принесли дарунки для новонародженої дитини! Тут блестіло здоровля, богацтво, щастя і любов, словом, усе, чого лише людина може забажати на землі.

— Усе має! — сказав опікунчий Дух.

— Ні! — відозвався якийсь голос. То був Ангел Хоронитель дитинки. — Одна русалка не принесла ще свого дарунку, але принесе його, прийде з ним колись, хоч би після богато літ. Тут нема ще останньої перли!

— Нема! Не позволю, щоби тут чогось не було! Коли-ж так дійсно є, як ти кажеш, то ходімо шукати її, тої всемогучої русалки, ходім до неї!

— Прийде, прийде колись сама! Без її перли годі сплести вінець.

— Де-ж вона живе? Де її хата? Скажи, а я піду і принесу цю перлу!

— Зробиш так! — сказав Ангел Хоронитель. — Поведу тебе до русалки, де вона не булаб. Вона не живе на однім місці. Бо заходить до царських теремів і до найбіднішого селянина. Нема такого чоловіка, біля якого не перейшла би, а не полишила би ніякого сліду на ньому. Всіх одаровує, чи то цілим світом чи дитинною іграшкою! Мусить вона на свому шляху і цю дитину стрінути. Думаєш собі тепер, що коли час може бути довгий, то не все є однаково пожиточний. Тому добре, ходім шукати перли, останньої перли, якої нема ще в отсім богацтві!

І вони рука-в-руку відлетіли туди, де тоді жила русалка.

Небаром наближилися до великого дому з темними сіньми і пустими кімнатами. Дивна тут царила тишина. Крізь відчинені вікна входив вохкий воздух. Білі, довгі занавіси звисали до землі; протяг ворушив ними, вони видувалися то опадали.

Посеред кімнати стояла відчинена домовина, а в ній було тіло ще молодої жінки. Покійниця була вкрита найгарнішими рожами, так що видно було складені, ніжні руки і розяснене смертю благородне лице. На ньому зарисовувалася вже маєстатична повага втаємничення в присутність Бога.

При домовині стояв осиротілий чоловік із дітьми: була їх ціла громадка. Наймолодший хлопчик іще на батькових руках, — ішли попращатися з помершою в останнє. Чоловік поцілував жінку в руку, тепер на зівяле листя похожу, за життя повна сили й любови, щиро дбала про цілу родину. Солоні, тяжкі сльози падали великими каплями на долівку. Але не чути було ні одного слова. Тишина замикала у собі світ болю, Семя тихо плакала й вийшла за хвилю.

Свічка горіла в кімнаті, полумя її скручувалося за кожним подувом вітру, стріляло в гору довгим, ясним зубом. До кімнати ввійшли чужі люде, поклали віко на домовину й стали забивати в неї цвяхи. Відголос молотків розходився по всіх кімнатах і стінах дому, досягав болючих сердець.

— Куди мене провадиш? — спитав опікунчий Дух. — Тут нема русалки, якої перлу можнаби зачислити до найцінніших дарів життя.

— Власне тут живе вона в тій святій годині — відповів Ангел Хоронитель і вказав на угол кімнати, де за життя сідала було ненька серед цвітів і образів, відкіля наче благословенна надрядка дому усміхалася щиро до чоловіка, дітей і приятелів, відкіля наче сонішне проміння розсилала радість довкола себе, будучи підпорою і серцем для всіх у тім домі. На тім місці сиділа тепер якась чужа жінка, в довгому одязі. То буба Журба, в цій хвилі пані дому, мати на місці помершої. На коліна тої постаті скотилася горяча сльоза й закаменіла в перлу, що ясніла всіми барвами веселки. Ангел схопив перлу. Вона заясніла йому в руці, наче зоря семиколірова.

— Перла Журби! Остання перла, без якої вінець не має значіння! Завдяки її тамті набирають блеску і сили. Чи бачиш як у ній вилискується промінь русалки, той промінь, що лучить землю з небом? З кождим близьким-рідним, якого забрала смерть, прибуває нам приятель на небі, до якого тужимо. Серед темної, земної ночи підносимо очи до зір, до сповнення нашого істнування! Глянь на перлу Журби: в ній є крила Псіхе, що знімаються до вічности!

ЯК БАВЛЯТЬСЯ В КИТАЮ

У Кантоні (головне місто провінції Квантунґ) є „естаблісмент" Ші-Шо-Ші. Той Ші-Шо-Ші, то коршмар, фільмовий актор і власник театру в одній особі. Двері заввишки чоловіка ведуть до закуреної буди, звідки доходять звуки галасливої музики, чути крики, танці. З цієї суматохи виріжнюється гострий дишкант „сінґ-сонґ-ґирл" із Сучав. Земляки з над Янґтсе і Пеіго ревуть із великого вдоволення, качаються, держаться за животи. Кричать: Ґав! гав (що значить: славно!) або: Ха! ха! (добре! добре!).

Ші-Шо-Шіїв будинок за весь день заступає коршму, заїздний дім, салю танців і дім розривок. На салі деревляні лавки. Хто хоче сидіти, платить 1 дол. 10 центів. Инші куняють на матах. Найдешевші стоячі місця. Військо (прості вояки — не старшина) має вільний вступ і може занимати місця в партері. Офіцири домагаються часто якогось проценту з брукового доходу.

Маляйські матрози приходять із Падангу, із паруючих пралісів (джанґлів) Суматри. Старенький брамін куняє при коршемнім столі. Сходяться все нові гості. Все й все матрози: з Сіднею і Брісбейн, із Геліфексу і Багії. Дим вдаряє по-вих гостей, густий, задушливий. Сінґ-сонґ-гирл не зважає на те, співає. Співає грізні балляди. Лице її страшно намальоване, робить враження якоїсь грізної машкари (маски). Між тим грає галаслива музика. Вона після кабаретової програми концертує перед коршмою. Властиве представлення (мувінґ) що повинно би тревати яких чотири години, наслідком ріжних артистичних точок, підчас перерв, затягається до пізної ночи. Отже одно кінотеатральне представлення треває властиво девять годин. В Ші-Шо-Шіївій буді представлення зачинається в 4. год. попол., часом навіть скорше. Передполуднем іде коршмарський бизнес. (В Азакуза — токійській розривковій дільниці представлення зачинаються в січні в 8. год. рано).

Ші-Шо-Ші виходить із своєї приватної контори; щоки його наче в акули (риба-людоїд) жують ґуму. За ним іде його товариш Чанґкунґ, продавець чаю з Нінґпо. Танцює танцюристка Садако, пяніст грає „Кіміґайо" японський національний гимн. Садако співає. Китайський хлопець потягає пункаг (вахляр), щоби проріднти задушливий воздух.

Тимчасом зачинається представлення, бо на салі стемнілося. Індійці і кулі іржуть наче коні з радости. Програму заповідає і пояснює спеціяльний чоловік. Та зразу не видно нічого, лише клуби диму й куряви. Нараз двері відчиняються. Ввійшло ще щось шість матрозів, сідають посередині на брудних матах, сміються, співають, ревуть. Коли на екрані (полотні) пересуваються події „Тижня Ґомонта" служба подає обід: сушену рибу, перецуковані огірки й гарбузи, кандизовані сливки і грушки, кантонські „лідсе", холодні грибн з часником, оливки, морські ростини (водорости) в сосі, на чорно мальовані качачі яйця, краби (морські раки) з підливкою, краби з бамбусовими пуплішками, плавці з акули, стрижінь бамбусовий у юшці, лотосове насіння в солодкім сосі.

Все підходить ближче до полотна: пяні матрози, кулі, індійці, камчадали, санзибарійці, тонкінці. Жінки жують бетел (перець із вапном); гарна самоанка витатуувана на шиї, креолька, мала дівчинка з Сучав у товаристві якогось підозрілого молодця, зизоока ама годує своє немовля і пристрастно покурює люльку. Всі вони пильно глядять на полотно, вибалушили очи, неспокійно вижидають драми, яка слідуватиме після „Ґомонтового Тижня". Музика (дута) перестає грати. Пяніст тарабанить арії з „Медем Батерфлай" і „Богеми". То його репертуар. У партері качається часом купа збитих людських тіл, сопить, відається пазурами в тіло, заслонює полотно. То таночний бар... У Китаю все інакше. Обід зачинається десером, а кінчається зупою, жалібна краска тут біла, ученики, коли вчитель питає їх лекцію, відвертаються до нього плечима, маґнесова ігла вказує південь. „Тиждень Ґомонта" витають сальвою сміху, а слідуючу по тім комедію (сміховинку) приймають позіханням і окликами невдоволення. Моди, які приносить Ґомонт, великі перегони авт в Індіянаполісі викликають у тих видців щирий сміх... Але ніодин чоловік не сміється зі сміховинки. Після сміховинки йде драма (написана якимсь японським духовником) „Буруши" — мученицьке життя якогось японського святого. Чоловік, що пояснює, відчитує свій текст. Підчас представлення матрози розказують собі якісь веселі історії або залицяються з сінґ-сонґ дівчатами. Так переходить ціле довжезне представлення.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ВИНУЙТЕ ТІЛЬКИ ЕПИСКОПА.

Коли говориться про боротьбу української еміґрації з церковною греко-католицькою єрархією, ставиться все на першому місці епископа Богачевського як головного виновника. Воно правда, але не така, щоби вже через те не звертати уваги на других виновників, от примірoм на канцлера о. Ващишина. Бо от епископа нема, а його робота продовжується. Перше закузував епископ священикам зїхатися і порадитися над своєю власною долею і долею церкви, а тепер заказує канцлер. Перше епископ тероризував священиків, що люблять свій нарід, а тепер тероризує їх канцлер о. Ващишин.

Бо хтож є отой канцлер о. Ващишин? Він же права рука епископа, його найвисший дорадник, той, який за весь час перебування епископа Богачевського в Америці стоїть вірно при епископі. Говорили люди, що канцлер видить похибки епископа, але він безсильний, бо епископ його не слухає. І боронили канцлера. А тимчасом виходить, що епископ і канцлер все йшли разом. Бо хтож властиво виступив перший публично проти Франка? Правда, що епископ був проти Франка, але перший канцлер Ващишин виступив з Обєднання за те, що його підписали під відозвою в справі святковання памяти Франка і поширення його культу. Хоч в Обєднанню є аж 7 священиків в Головнім Уряді, ні один другий священик не оголосив свого виступу, але канцлер о. Ващишин чимскорше поспішився заманіфестувати вірність епископови Богачевському і оголосив в „Америці" свої погляди на Франка, які тотожні з тим, що виписав д-р Назарук в тій же самій „Америці". Навіть о. Ващишин покликувався на статтю д-ра Назарука.

А тепер, коли вже цілий нарід переконаний про шкідливу політику греко-католицької єрархії враз з її рутенством, візантійством і Скоропадщиною, о. Ващишин далі як канцлер йде проти тих священиків, що радіби довести теперішну боротьбу до якогось кінця, що хотіли би ратувати і церкву і нарід.

Епископ Богачевський в Римі, але його права рука, о. Ващишин, продовжує ту саму роботу і ми свідками того, як то було недавно писано в „Свободі", що брат виступає проти брата. Канцлер виступає проти своїх товаришів, а може й другів, з якими товаришував через довгі літа, проти таких як він священиків. Ще готово прийти до того, що він їх і суспендувати буде. Всего можна сподіватися.

Бо от в нашій громаді він на саме Різдво виклинав наших заслужених людей, лаяв конґрес в Филаделфії та ставив парохіянам за примір гетьманців.

Наша честерська громада повела з канцлером як своїм парохом через те боротьбу і буде вести її далі, бо вже людям досить того рутенства і Скоропадщини. Але то один бік справи. Та загал мусить звернути увагу на о. Ващишина як канцлера, який був і є правою рукою епископа Боагчевського, який продовжує його роботу, який перший попри д-ра Назарука і еп. Богачевського важився виступити проти святковання памяти Франка, до якого то святковання закликало в своїм часі Обєднанне.

Честерський.

ЩЕ ОДНА КОРИСНА ПОЯВА НА ПОЛІ ШКІЛЬНИЦТВА.

Коли серед нашого свідомого громадянства починається так гарно й жваво розбирати справу школи, коли наш нарід починає що раз краще сю справу розуміти, то я хочу звернути увагу шановним читачам на ще одну дуже відрадну появу на полі шкільництва серед нашого громадянства.

Все, що пишеться про народне шкільництво для наших дітий, се все дуже гарно, однак нам попри все те не треба забувати й за науку для дозрілих людий. Сеї науки дозрілі люди нераз більше потребують, як діти. Діти, як не підуть в нашу парохіяльну школу, то хоча будуть мати американську школу, а ся школа дасть їм немало приготовання до життя в Америці. Зате дозрілий іміґрант, найшовшися серед чужого краю, потребує школи, як все живе потребує їди. Чи він хоче стати горожанином, чи хоче стати фаховим робітником, чи взятися до бизнесу, на все йому треба школи.

Тому я щиро витаю сю роботу, яку в Шикаґо робить Українська Торговельна Школа. Я читав про сю школу те, що писали самі орґанізатори сеї школи, і я до неї записався, і нині я вже можу написати про неї, як один з її учеників. Так, я є учеником сеї школи, хоча школа находиться в Шикаґо, а я живу в Сент Луис, в стейті Мезури, яких триста миль від Шикаґо. Се можливо через те, що ся школа сповняє свою роботу через почту. Професори висилають свої виклади листовно аж до вашого мешкання. Ви дістаєте лекції кождого тижня.

Я ще не так давно до сеї школи вступив, але думаю, що я вже навчився богато пожиточних річий, і богато цікавих річий, про які я давнійше ніколи не чув. Признаю сим велику заслугу зарядови школи. Признаю теж заслугу за те, що кошти невеликі, бо хиба просто кошти зложення викладу, друку й розсилки.

Коли ученики сеї школи покладуть собі за завданнє перестудіювати виклади, які вони дістають, так пильно, як школа собі завдала труду їх зложити, то я не маю сумніву, що школа підховає гарні ряди розумних та проворних українських купців. У нас досі богато людий, що бралося до купецтва, не виходило добре на тому, а се передовсім через те, що вони бралися до купецтва без належитого підготовання. Ми бачили, що Німці, Жиди, Американці беруться до купецтва, і ми стали їх наслідувати й собі пхатися до бизнесу. Ми не добачували, що Німці, Жиди, Американці були добре приготовані школою й практикою до купецтва, і ми відтак дивувалися, що Німці, Жиди й Американці робили бизнеси добре, а наші люди падали. Школа в Шикаґо на те й повстала, щоби заповнити сю недостачу в нашім життю, і за те їй належиться і признанне й піддержка.

Се важне також з тої причини, що як ся школа покаже свій успіх, то за нею може колись повстануть другі школи, які будуть учити наш нарід других пожиточних, практичних відомостий.

Михайло Дудко,
Ст. Луис, Мо.

БОРОТЬБА ЩЕ НЕ СКІНЧЕНА, АЛЕ ПРАВДА ПОБІДИТИ МУСИТЬ.

Як тільки почалася боротьба зверхників римо-католицької церкви проти вірних української греко-католицької церкви, то зверхники говорили всюди, межи собою й до народа:

„Кричать? Най кричать! Покричать і стануть! Покричать і присядуть! І знова все буде ол-райт!"

Так вони говорили і не стидалися зраджувати, що власне вони на се розраховували, що наш нарід пошумить, а відтак затихне, як вино шумить, а відтак успокоюється.

Та вони перерахувалися. Їх думка про наш нарід показалася фальшива. Наш нарід, побачивши, що вороги посягають по його права, сказав собі: „Ми йдемо до бортьби за свої права. Ми будемо боротися, поки не побідимо. А в побіду ми віримо, бо по нашій стороні правда. Правда побідити мусить".

Досі богато вже часу минуло від початку боротьби, і не мало ми мали труду з тою боротьбою, але на загал сказати мусимо, що боротьба йшла так, як наш нарід хотів, а не так, як зверхники хотіли. Правда побіджала, а не неправда. Хоч богато труду ми мали й немало часу прогаяли, а все таки ми богато в сій боротьбі осягнули. Своїх противників ми таки добре підтяли, серед народа зрозуміннє правди поширили, до боротьби засталили, завзяття викресали.

Однак мимо всього боротьба ще не скінчена. Ми сказали на конґресі громад, коли буде наша боротьа скінчена. Вона буде тоді скінчена, коли наша церква буде свобідна від уплпвів ворогів, коли наш нарід буде мати в римо-католицькій церкві таке саме право, як має Поляк. Щоби нашому народови була заґарантована рівність, то наш нарід мусить мати запевнення, що йому вже більше не будуть накидати епископів з Польщі, а що їх будуть іменувати таких, яких самі вірні греко-католицької церкви захочуть. Як се станеться, тоді буде наша побіда. Тоді ми будемо могли назвати боротьбу покінченою.

Се, що епископ поїхав до Риму, се не кінець боротьби. Хто знає, чого він там поїхав? Хто знає, з чим він звідти верне? Сього ніхто не знає. Навіть він, і Рим самий не знає, що станеться. Що станеться, се ми за якийсь час побачимо. Можливо, що епископ Богачевський зложить рапорт у Римі та більше вже не верне. Можливо, що він верне з ще більшими повновластями ломити непокірних Українців та на всі способи нас латинщити. Все є можливе. Хто може сказати, що таке не може статися? А коли таке може статися, то хто може говорити, що наша боротьба уже покінчилася?

Хто таке говорить, що наша боротьба вже покінчилася, що нам уже тепер пора заложити руки та закурити файку, той дурить і нас і себе самого. Той присипляє нарід. Той робить добро не народови, а тим силам, що проти нашого народа до боротьби станули.

Тому я кличу до нашого громадянства: Ми побідили уже наших ворогів на половину, але ще не зовсім. Ворог уже збентежений нашим рішучим становищем, і він уже збирається на нові воєнні ради, що йому з нами робити. Але ворог ще не поконаний. Він ще нові воєнні ради відбуває. Він ще не хоче піддатися нам, уступити нам, признати нам такі права, які мають другі народи. Тому не пора сидіти тепер зі зложеними руками, а треба нам далі робити, робити й робити.

Виконуймо далі постанови конгресу українських католицьких громад. Най кожда церковна громада заявляє тепер своє становище, чого вона домагається, чого вона хоче. Най кожда скаже, що вона не платить катедратика на руки римського епископа так довго, поки Рим не покаже, що він нас, Українців, трактує як народ та що Рим се не Варшава.

Як я сказав на початку, вороги наші розраховують на те, що ми покричимо, пошумимо, а відтак пристанемо на те, що наш ворог буде нам далі на голові кілки тесати. Я думаю, що нам треба показати нашим ворогам, що вони помилилися. Я так думаю, і як зачуваю, богато наших людий хоче се ворогам показати. Ану, хто за правду, за боротьбу за правду, а хто за те, щоби сісти та дати ворогови пожати жнива на поли, яке ми засівали?

Теодор Чорній,
Болтімор, Мд.

ТЕАТР І ШТУКА.

Попис Української Музичної Школи в Ню Йорку.

Українська Консерваторія в Ню Йорку улаштовує в неділю, 6. марта сього року попис своїх учеників. Виступати будуть ученики кляс проф. О. Назаревич, Дм. Рудковського, Л. Попера й Р. Придаткевича. На пописі буде виступати теж хор Українського Товариства Рідної Школи в Ню Йорку під управою проф. Стеткевича. Попис почнеться о годині 3. сполудня. Концерт відбудеться в Українськім Народнім Домі.



НИКОЛА ПЕТРИКАНИН, провідник групи Українських Народних Танцюристів, котрі уладжують під сю пору ряд танків по наших громадах.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Що зроблено для села Черча.

Дня 13. лютого відбувся спільний обід для тих, що причинилися до допомоги для села Черча в Галичині. На обід прибуло понад 200 людий.

По обіді забрав слово о. Лисяк і в горячих словах привитав зібраних та підніс, що односельчани справили обід з радости, що зуміли зорганізувати між собою таку поміч, яка принесла для рідного села $3000 і збудувала величавий Народний Дім, на якім гордо повіває синьо-жовтий український прапор, вістун красшої долі для нашого народа.

Гр. Ваверчак подякував о. Лисякови за слово і покликав до слова других бесідників. Гром. Василь Белнів, який прибув недавно з краю, розповів про те, як то наші браття селяни будували нашу твердиню в селі і як щиро дякували своїм браттям в Америці, що їм допомогли виставити Народний Дім. Треба ще тільки їм допомогти закупити до Народного Дому гарну бібліотеку, щоби наш нарід мав звідки поширити своє знаннє.

Бесідник просив, щоби на сегоднішнім святочнім обіді не забути і про сю справу. Гром. Іван Дмитрович привіз привіт з краю і подякував всім членам комітету за їх труд а жертводавцям за їх лепти.

Дякоучитель Д. Стецик підніс, що він на днях виїзджає до рідного краю і заїде до села Черча та передасть ту радість, якою захоплені серця односельчан в Америці з приводу викінчення будови народної святині, власного Народного Дому. При тім згадав рівнож за бібліотеку і візвав до жертв на ту ціль.

Дві жінки перейшли між присутними і зібрали на бібліотеку $35.75.

Забирали ще слова гр. Т. Гавриш, Клим, Козак а по них гром. Ваверчак подякував Комітетам в краю і в Америці за їх хосенну діяльність і замкнув святочний обід, по якім наступили товариські забави.

Григорій Ґеба, секр.

СКАНДАЛ І ПРАВОСУДДЯ.

—o—

Варшавський кореспондент луцької „Української Громади" в ч. 6-тім (з 6. лютого ц. р.) пише:

Ще не притихла справа масових арештувань на Виленщині, що сойм не дав своєї остаточної згоди на тримання у вязниці пяти послів, зловлених нібито на гарячому вчинку злочину, ще не улягся шум, який з цього приводу піднесено в соймі, і не замовкли закиди на адресу польського державного правосуддя, а вже соймові прийшлося знов переживати нову „сензаційну" історію, в якій головну ролю грають знов посли і державне правосуддя. Що правда, цим разом справа трошки инша, бо послові закидають не злочин проти польської держави, а таки послуги державі, які для посла є — ганьбою. Це справа провокатора посла Воєвудського, колишнього завзятого пілсудчика, а тепер завзятого ворога Пілсудського, що за свою провокаторську роботу брав — вже як посол, гроші. Не диво, що у соймі закипіло.

Ціла справа не така проста. Передусім сам Воєвудський не перечить, що він був на услугах дефензиви, але він називає це „ідейною" роботою, якою творив саме добро! Про це, мовляв, знали всі його товариші — посли з клюбу „Визволене" (до якого раніш належав) і „Незалежної Партії Хлопскої". Ба, що більше: він каже, що гроші, які діставав, віддавав на партійні цілі і про це знали вожаки „Визволеня". Він твердить, що не робив нічого тайного і нічого злого, а весь нинішній похід проти нього — це помста пілсудчиків за те, що він їх покинув. Тому теж він не признає маршалковського суду, бо в ньому засідають на трох послів — двох пілсудчиків! Так каже пан Воєвудський, а його партійники з „Незалежної Партії Хлопскої" і комуністи — підтримують його і обдаровують „ідейного інформатора дефензиви" — дальше своїм повним довірям!

Одним словом: є скандал, якого не буває часто. По соймі блукає тінь великого російського провокатора з царських часів — Азефа! Скандал не тихне, а грозить прийняти ще більші розміри, а тінь Азефа лячно простягає свої огидні рамена.

Бо щораз голоснійшим стає шепіт, що Воєвудський не є єдиний польський посол у такій „ідейній" роботі (гроші теж „ідейні"!) З другого боку щораз голоснійше домагаються відповіді на питання: яка тут роля уряду, яким є державне правосуддя, що послуговується доношиками й провокаторами — навіть серед послів?!

Широке питання, яке повинно бути і яке на ділі є польське правосуддя, було саме предметом нарад сойму. Не було буквально ні одного посла, який боронив би нинішнього правопорядку у польській державі. Наприклад про недавнє арештування послів висловився один посол, що це не послів зловлено на гарячому вчинку злочину, лише зловлено міністра справедливости Мейштовича на гарячому вчинку нарушення конституції!

Навязуючи до цієї справи, треба зазначити, що сойм займатисьме нею (видачею пяти самовільно арештованих послів) доперва 3. лютого (в хвилині писання цих рядків того засідання ще не було). Крім того сойм радитиме далі над буджетом і почне радити над законопроєктом про рекрутацію на біжучий рік. Між 31. січня та 3. лютого сойм не радив.

Тепер сойм живе в атмосфері скандалу і покищо болючий питайник висить над правосуддям.

Усе ще бренить оклик білоруського посла Єреміча: „Провокатори на волі, а невинні сидять по тюрмах!"

ЖИДИ В НЮ ЙОРКУ.

Нюйорський „Таймс" повідомляє, що в Ню Йорку місті (центр) живе 1,750,000 Жидів, себто третина загального населення 5,924,000. З 350,000 дітей, які ходять до школи, 38 прц. є мойсеєвого віросповідання. В останніх пяти роках, які були дуже корисні для ведення інтересів, богато Жидів переселилося з бідних дільниць до богатших.

ЖАРТИ.

—o—

В суді.

Жінка: „Пане суддя, я хочу розвестися з моїм чоловіком".

— Які маєте причини до цього?"

— Причина є та, що мій чоловік дурний, як пень.

— Гаразд, та про це ви мусіли знати ще перед вінчанням.

— Я раніш не знала, що він такий дурний.

Тут зривається чоловік і заявляє: „Алеж, пане суддя, вона це знала зовсім певно".

—o—

— Чому ви не віднесли на поліцію найденої мошонки?

— Вже був пізний вечір.

— А слідуючого ранку?

— Вже не було в ній нічого.

—o—

Добре предложення.

— „Що Пять золотих жадаєте за витягнення одного зуба? Ну, і скоро ви заробляєте ваші гроші!"

— Що-ж! Як хочете, то можна робити довше.